

The role of socio-political capital in the political participation of the people of Ilam (Case study: Islamic Council elections)

Salam Amini*

Received: 2022/04/19

Taha Ashayeri**

Accepted: 2023/02/15

Akbar Zolfaghari***

Tahereh Jahanparvar****

Abstract

Ilam province, like other provinces of the country after the revolution in the field of political participation, has undergone a traditional transition to open and democratic methods. Ilam is a society in transition from a traditional society to a modern society and is considered semi-traditional or semi-modern in terms of developmental context. The traditional structure, tribe and economic conditions and the existence of traditional reference patterns play an important and active role in leading citizens to political participation in it. Its cultural and social structure is tied to tribal culture, tribe and ethnic diversity and can be called a tribal treasure. Tribe, lineage, tribe, white beard and other traditional elements are rooted in the social structure of Ilam, which is reflected in the creation of a socio-political capital within the group and outside the group in political participation. Tribal Baft - Its tribes have had a greater impact on traditional cohesion and increased inclination to political competition, which is more evident in the elections to the Islamic Consultative Assembly. Accordingly, the main purpose of this study is to explain the effect of socio-political capital on the level of political participation among the citizens of Ilam province. The method of conducting the current research is a survey and the data collection tool is a questionnaire. Using Cochran's formula from the statistical population of 410949, a sample of 384 people was selected and selected by stratified cluster sampling. The results show that there is a significant and positive relationship between socio-political capital (0.589) and political participation of citizens. Also, there is a significant and positive relationship between the dimensions of socio-political capital, ie socio-political trust (0.763), socio-political cohesion (0.654), socio-political awareness (0.406) and tribal belonging (0.680), and political participation of citizens. has it. In total, 42% of the changes in the political participation of the citizens of Ilam are explained by socio-political capital.

Keywords: Social capital, Political capital, political participation, Elections, Ilam, Case study, Islamic Council.

* PhD in Social Sciences - Political Sociology, Azad University of Tehran Center, Tehran, I.R.Iran (Corresponding author).

aminisalam6@gmail.com

 0000-0003-1012-4200

** Assistant Professor and Faculty Member, Department of History and Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, I.R.Iran.

t.ashayeri@uma.ac.ir

 0000-0018-2110-8899

*** Assistant Professor of Political Science-Development, Department of Political Science, Faculty of Law and Social Sciences, Payam Noor University, Tehran, I.R.Iran.

kbar_zolfaghari@yahoo.com

 0000-0003-3017-5576

**** PhD student in Cultural Sociology, Faculty of Social Sciences and Media, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, I.R.Iran.

jparvar@yahoo.com

 0000-0002-2098-6861

نقش سرمایه سیاسی - اجتماعی در مشارکت سیاسی مردم ایلام (مورد مطالعه: انتخابات مجلس شورای اسلامی)

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۶

مقاله برای بازنگری به مدت ۱۵۵ روز نزد نویسندگان بوده است.

سلام امینی*

طاها عشایی**

اکبر ذوالفقاری***

طاهره جهان‌پرور****

چکیده

در استان ایلام، فرهنگ ایلی، طایفه‌ای و تنوع قومی در مشارکت سیاسی نقش تعیین‌کننده‌ای دارند و این موضوع در ده دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مشهود است. هدف اصلی پژوهش حاضر تبیین نقش سرمایه سیاسی - اجتماعی در مشارکت سیاسی شهروندان ایلامی در انتخابات مجلس است. روش پژوهش از نوع پیمایش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه است. با استفاده از فرمول کوکران از جامعه آماری ۴۱۰۹۴۹ نفری؛ تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه تصادفی اطلاعات جمع‌آوری شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بین مؤلفه‌های سرمایه سیاسی - اجتماعی و مشارکت سیاسی شهروندان ایلامی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد: اعتماد (۰/۷۶۳)، انسجام (۰/۶۵۴)، آگاهی (۰/۴۰۶) و تعلق طایفه‌ای - ایلی (۰/۶۸۰). در مجموع ۴۲ درصد از تغییرات مشارکت سیاسی شهروندان ایلامی در انتخابات مجلس به‌وسیله سرمایه سیاسی - اجتماعی تبیین می‌شود.

واژگان کلیدی: انتخابات، ایلام، تعلق ایلی - قومی، جمهوری اسلامی ایران، سرمایه سیاسی - اجتماعی، مشارکت سیاسی، مورد مطالعه.

* دانشیار جامعه‌شناسی سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران مرکز، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

aminisalam6@gmail.com

0000-0003-1012-4200

** استادیار گروه تاریخ و جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، جمهوری اسلامی ایران.

t.ashayeri@uma.ac.ir

0000-0018-2110-8899

*** استادیار علوم سیاسی - توسعه، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

akbarzolfaghari@pnu.ac.ir

0000-0003-3017-5576

**** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، دانشکده علوم اجتماعی، ارتباطات و رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

jparvar@yahoo.com

0000-0002-2098-6861

مقدمه

بیان مسئله: مشارکت سیاسی از آنجاکه بیانگر میزان و کارآمدی قدرت اجتماعی است، در نظام‌های سیاسی مختلف و به‌ویژه مردم‌سالار، دارای جایگاه مهمی می‌باشد. به‌همین خاطر حجم قابل توجهی از پژوهش‌ها و سیاست‌ها معطوف به شناسایی و تقویت مشارکت سیاسی است. این موضوع در جمهوری اسلامی ایران نیز حائز اهمیت بوده و به اقتضای مردم‌سالاری دینی و شور و شعور انقلابی به آن بسیار توجه شده است. پژوهش حاضر از همین منظر به موضوع پرداخته و بحث تحلیل وضعیت مشارکت سیاسی در استان ایلام را به‌عنوان مسئله اصلی خود در دستور کار دارد. دلیل این انتخاب نیز به شرایط ویژه این استان برمی‌گردد که به دلیل نوع فرهنگ خاص آن، معمولاً تجربه مشارکتی خوبی را به نمایش گذارده‌اند.

اهمیت: بررسی دیدگاه‌های مختلف در موضوع سرمایه سیاسی - اجتماعی حکایت از آن دارد که از آن با عنوان مهم «دارایی‌های اجتماعی» یاد می‌شود (فیلد، ۱۳۹۲، ص. ۳۳) که کارکردهای مهمی چون بسیج ملی، تولید قدرت نرم و بهبود شبکه روابط را دارد (توسلی و موسوی، ۱۳۸۴، ص. ۸؛ نقیب‌زاده، ۱۳۹۶ و افراسیابی، ۱۳۹۷). این ملاحظات حکایت از اهمیت موضوعی پژوهش حاضر دارد و اینکه نتایج آن می‌تواند در سیاست‌گذاری انتخابات در کشور به‌کارگرفته شده و لذا تحقیق حاضر اهمیت کاربردی هم دارد.

ضرورت: کم‌توجهی و یا عدم توجه به جایگاه و یا کارکردهای سرمایه سیاسی - اجتماعی می‌تواند کاهش میزان مشارکت سیاسی و تضعیف قدرت اجتماعی را برای جامعه و نظام در پی داشته باشد. دلیل این امر نیز آن است که در صورت فرسایش سرمایه سیاسی - اجتماعی، شاهد گسترش بی‌رغبتی در افراد جامعه (نقیب‌زاده و سلیمانی، ۱۳۸۹)، آسیب دیدن شبکه‌های ارتباط اجتماعی و غیرفعال شدن آنها (کلدی، ۱۳۸۴، ص. ۹۱)، افزایش هزینه‌های مشارکت سیاسی (کریمی؛ حلاج و ولی‌زاده، ۱۳۹۷، ص. ۳۲)، ضعف اقتدار اجتماعی جهت حرکت در مسیر توسعه و پیشرفت (آب‌نیک، ۱۳۹۰، ص. ۴۳) و درنهایت از بین رفتن ظرفیت‌های قدرت اجتماعی در مسیر تقویت اقتدار ملی (ابراهیم‌زاده و فاطمی‌نژاد، ۱۳۹۳) خواهیم بود.

اهداف: کمک به اصلاح و ارتقای سیاست‌های تقویت سرمایه سیاسی - اجتماعی کشور، هدف اصلی پژوهش است. در همین راستا، شناخت ظرفیت‌های فرهنگ بومی و تبیین وضعیت مشارکت سیاسی در استان ایلام، به‌عنوان استانی با شرایط و ظرفیت‌های خاص، دو هدف فرعی پژوهش را شکل می‌دهند.

سؤال‌ها و فرضیه: پرسش اصلی پژوهش حاضر آن است که: سرمایه سیاسی - اجتماعی چه تأثیری بر میزان مشارکت سیاسی شهروندان ایلامی داشته است؟ سؤال‌های فرعی نیز عبارت‌اند از: مؤلفه‌های سرمایه سیاسی - اجتماعی در استان ایلام کدامند؟ ارکان اصلی مشارکت سیاسی کدامند؟ فرضیه محققان نیز عبارت است از: بین سرمایه سیاسی - اجتماعی و مشارکت سیاسی رابطه معناداری وجود دارد.

۱. پیشینه پژوهش

به دلیل اهمیت موضوع، مطالعات و پژوهش‌های زیادی در زمینه نقش سرمایه سیاسی و اجتماعی در مشارکت سیاسی صورت گرفته که در دو سطح زیر بررسی شده‌اند:

۱-۱. سابقه مطالعاتی در نشریه دانش سیاسی

تاکنون در نشریه دانش سیاسی مقاله‌ای درباره نقش سرمایه سیاسی و اجتماعی در مشارکت سیاسی منتشر نشده؛ اما مقاله‌هایی نزدیک به این مضمون به چاپ رسیده که به آنها اشاره می‌شود. ارسیا و ساعی (۱۳۹۸)، به بررسی تأثیر ابعاد سرمایه اجتماعی بر ابعاد سه‌گانه توسعه سیاسی (رضایت، احساس آزادی و احساس تعلق به جامعه) پرداخته و دریافته‌اند که سرمایه اجتماعی بر نگرش شهروندان تهرانی نسبت به توسعه سیاسی تأثیر مثبت دارد. سردارنیا و یوسفی (۱۳۹۵)، رابطه اعتماد و عضویت در انجمن‌های داوطلبانه با فرهنگ سیاسی دانشجویان در دانشگاه شیراز را بررسی و نتیجه گرفته‌اند که سرمایه اجتماعی ۵۰ درصد در سمت‌گیری دانشجویان به فرهنگ مدنی و مردم‌سالار تأثیرگذار بوده است. صادقی شاهدانی و مقصودی (۱۳۸۹) سرمایه اجتماعی در استان‌های کشور را سنجیده و دریافته‌اند استان سیستان و بلوچستان دارای بیشترین و استان تهران دارای کمترین سطح سرمایه اجتماعی است. همچنین استان قزوین دارای بیشترین سطح اعتماد و استان تهران از نظر این شاخص دارای کمترین میزان است.

۲-۱. سابقه مطالعاتی در سایر منابع

محققان زیادی نقش سرمایه اجتماعی در مشارکت سیاسی را بررسی کرده‌اند؛ اما کمتر به نقش سرمایه سیاسی در مشارکت پرداخته‌اند. برای مثال در پژوهش آقای خان‌برق؛ غریب‌زاده و آزادی‌بریس (۱۳۹۹)، نقش فرهنگ سیاسی در مشارکت و اعتماد سیاسی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی بررسی، و مشخص شده که فرهنگ سیاسی از طریق سرمایه اجتماعی بر اعتماد و مشارکت سیاسی تأثیر غیرمستقیم دارد. نجفی، معصومی‌راد و شهبازی (۱۳۹۹)، به بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با مشارکت سیاسی در بین شهروندان شهر کرمانشاه پرداخته و نتیجه گرفته‌اند بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن یعنی اعتماد اجتماعی (۳۸/۰)، مشارکت اجتماعی (۴۱/۰)، انسجام اجتماعی (۳۰/۰)، حمایت اجتماعی (۲۷/۰)، آگاهی اجتماعی (۳۵/۰)، ارتباط اجتماعی (۳۶/۰)، با مشارکت سیاسی ارتباط مستقیم و معنادار وجود دارد. شوهانی و شوهانی (۱۳۹۸)، نیز میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی مردم شهر ایلام را سنجش و تحلیل کرده و دریافته‌اند بین اعتماد اجتماعی و مشارکت سیاسی رابطه معنادی و مثبتی وجود دارد. علاوه بر این، روابط بین شبکه‌های روابط اجتماعی میان مردم، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، همبستگی اجتماعی و مشارکت سیاسی هم مثبت و معنادار است. پژوهش انصاری (۱۳۹۶)، در بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی (جوانان ۲۰-۳۵ سال) کهگیلویه و بویراحمد در دوره اول ریاست جمهوری روحانی، نشان داده است سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی جوانان این استان تأثیر مثبت و مستقیمی داشته است. نتایج مطالعه نیازی، سهراب‌زاده و حسن‌زاده (۱۳۹۶)، نشان‌دهنده این است که پنج بُعد سرمایه اجتماعی شامل مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی به ترتیب بر مشارکت سیاسی بیشترین اثرگذاری را داشته‌اند.

۲. مبانی مفهومی و نظری

ارکان اصلی مفهومی و نظری پژوهش حاضر عبارت‌اند از:

۱-۲. مشارکت سیاسی

مشارکت نوعی دخالت در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجراست (ذوالفقاری، ۱۳۹۸، ص. ۱۶۸)، که در علوم سیاسی معانی متعددی دارد. فعالیت‌های ارادی مردم برای انتخاب فرمانروایان جهت شکل بخشیدن به سیاست جامعه (پوررحیم، ۱۳۸۱، صص. ۱۴۷-۱۴۴)، حاکمیت مردم در انتخابات، دخالت در تصمیم‌گیری‌ها، اداره امور کشور و مشارکت مردم در نهادهای اجتماعی (غفاری و آل‌غفور، ۱۳۹۸، ص. ۱۹۲) و شرکت مستقیم و غیرمستقیم مردم در امور سیاست‌گذاری عمومی (McCloskey, 1976؛ فیرحی، ۱۳۷۷؛ میلیراث و گوئل، ۱۳۸۶)، ابزار توسعه سیاسی (Aberg & Sandberg, 2017; Boutilier, 2017; Welzel; Haerpfer, Bernhagen, & Inglehart, 2018)، ابزار اصلاح روابط، افزایش انسجام و اعتماد در جامعه و شرکت افراد در امور و تعاملات با دولت از تعاریف مشارکت سیاسی است (La Due Lake & Huckfeldt, 1998) و زمانی افزایش می‌یابد که میزان سرمایه اجتماعی در جامعه بالا باشد (Bolino; Turnley, & Bloodgood, 2002; Teorell, 2003). مشارکت سیاسی از مصادیق مهم مشارکت (ذوالفقاری و دیگران، ۱۴۰۱، ص. ۲۳۴)، به معنای تصمیم‌گیری آگاهانه برای شرکت در تعیین سرنوشت و حرکت در مسیر توسعه جامعه است (نیازی؛ حسن‌زاده؛ محمدزاده و ذوالفقاری، ۱۳۹۸، ص. ۱۵). انتخابات نیز نوعی کنش سیاسی - اجتماعی است که همچون هر کنش دیگر، نیت خاصی را دنبال می‌کند؛ گرایش معینی را کشف می‌کند و از شرایط سیاسی و اجتماعی مشخصی پرده برمی‌دارد (ذوالفقاری، ۱۴۰۰، ص. ۵۶).

۲-۲. سرمایه سیاسی - اجتماعی

سرمایه سیاسی به مفهوم انسجام و پیوستگی میان نهادهای سیاسی و شهروندان (ذوالفقاری و جعفری‌علی‌آبادی، ۱۳۹۷)، بازنمای ساختار مردم‌سالاری واقعی و قلب آن است (پیران‌نژاد و عبادی، ۱۳۹۱). هر چه سطح سرمایه سیاسی - اجتماعی بیشتر باشد، بسترهای مشارکت سیاسی فراهم‌تر است. ابعاد و شاخص‌های سرمایه سیاسی - اجتماعی عبارت‌اند از:

الف. اعتماد سیاسی - اجتماعی: اعتماد سیاسی، پیش‌شرط اصلی کارایی، انسجام و

ثبات اجتماعی نهادهای اجتماعی است (ذوالفقاری، ۱۴۰۰، ص. ۳۳۲). کلمن (۱۳۸۴، صص. ۱۵۶-۱۵۴)، معتقد است اعتماد، وجود حلقه‌ای مطمئن از روابط افراد و گروه‌هاست؛ که، هنجارها، تکالیف و انتظارات را ایجاد و همکاری‌ها را تسهیل می‌کند. از نظر وی، در اعتماد، حداقل دو طرف وجود دارد: اعتمادکننده و اعتمادشونده. به نظر کلمن (لفت‌ویچ، ۱۳۸۲، ص. ۴۵)، اطلاعات در اعتماد نقش مهمی ایفا می‌کند؛ بدین شکل که، اگر افراد از سود و زیان اعتماد باخبر باشند، راحت‌تر تصمیم می‌گیرند؛ ولی چون همیشه این امکان وجود ندارد، به وعده‌هایی که دیگران می‌دهند، اعتماد می‌کنند. به نظر فوکویاما (سردارنیا، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۱)، اعتماد به انتظاری گفته می‌شود که از رفتار منظم و صادقانه طرفین نشئت می‌گیرد. پاتنام (سردارنیا، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۱)، نیز از اعتماد به عنوان یکی از اجزای اصلی سرمایه اجتماعی یاد و تأکید می‌کند بخش اعظم عقب‌ماندگی اقتصادی جهان، ناشی از نبود اعتماد است.

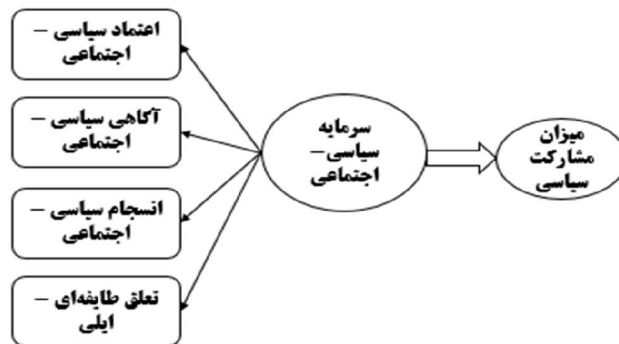
ب. **حمایت سیاسی - اجتماعی:** حمایت اجتماعی از مفاهیم اساسی در دیدگاه شبکه اجتماعی^۱ است که به اندازه، تراکم و درجه یکپارچگی اجتماعی افراد شبکه اشاره می‌شود (سروش و حسینی، ۱۳۹۲، ص. ۱۱). کوب^۲ (سهیلی نجف‌آبادی، ۱۳۹۱، ص. ۲۳)، حمایت اجتماعی را مجموعه اطلاعاتی تعریف می‌کند که شخص را به این اعتقاد می‌رساند که در یک شبکه ارتباطی موردتوجه و علاقه دیگران است و از سوی آنها باارزش و محترم شمرده می‌شود و در نتیجه چنین باوری، این احساس به فرد دست می‌دهد که به آن شبکه ارتباطی متعلق است. وی حمایت اجتماعی را برحسب مزایای مرتبط با احساس دوست‌داشتن، موردتوجه قرارگرفتن، باارزش بودن و مورداحترام قرارگرفتن، عضو یک شبکه ارتباطی بودن و احساس تعلق به آن و تعهد دوجانبه تعریف می‌کند. حمایت اجتماعی موجب می‌شود که افراد ترغیب، تأیید و احساس اطمینانی از دوستان و خانواده کسب کنند که در هنگام برخورد با تنش، آنها را مقاوم‌تر می‌کند.

پ. **انسجام سیاسی - اجتماعی:** انسجام سیاسی - اجتماعی، بر توافق جمعی میان اعضای جامعه دلالت دارد و حاصل پذیرش و درونی کردن نظام ارزشی و هنجاری جامعه، تعلق خاطر جمعی و تراکم تعامل افراد است (توانا، نوریان و صوفی نیستانی، ۱۳۹۵). فاین^۳ (۱۳۸۵، ص. ۲۸۵)، سرمایه سیاسی - اجتماعی و انسجام سیاسی -

اجتماعی را یکی انگاشته و معتقد است، سرمایه سیاسی - اجتماعی، انسجام درونی جامعه، هنجارها و ارزش‌های حاکم بر تعاملات مردم و نهادهاست. به اعتقاد هابرماس^۴ (شفیعی فر، ۱۳۹۴، ص. ۶۰)، همبستگی همان توانایی افراد برای پاسخگویی و نزدیکی به یکدیگر بر مبنای کمک و رفتار متقابل بدون ارزیابی امتیازات فردی و اجبار است. همبستگی تمایل به شریک شدن در سرنوشت یکدیگر است. این رکن از سرمایه سیاسی - اجتماعی در اندیشه دورکیم مشهود است. دورکیم (علیخان‌گرگانی و مرادی، ۱۳۹۲، ص. ۵۹)، معتقد است، انسجام اجتماعی وقتی رخ می‌دهد که عواطف افراد به وسیله نمادهای فرهنگی تنظیم شوند. انسجام سیاسی نیز ناظر بر میزان و الگوی رابطه متقابل بین کنشگران، گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌های سیاسی می‌باشد (ذوالفقاری و دیگران، ۱۴۰۱، ص. ۱۳۲).

ت. آگاهی سیاسی - اجتماعی: منظور در اینجا همان ادراک و فهم واقعی محیط سیاسی - اجتماعی است که اطلاع و درک از حقوق و وظایف شهروندی را نیز دربر می‌گیرد (جعفری و فلاحی، ۱۳۹۴). آگاهی سیاسی - اجتماعی شامل افکار، اعتقادات و احساسات نسبت به زندگی و پیش‌شرط شناخت ضروری و شکل فعال مسئولیت مدنی است؛ که موجب علاقه‌مندی و دل‌نگرانی می‌شود. آگاهی سیاسی - اجتماعی اولین قدم برای ایجاد تغییرات سیاسی و اجتماعی است. آگاهی سیاسی - اجتماعی به عناصر فرهنگی و ذهنی مفهوم سرمایه سیاسی - اجتماعی و فرایندهای ذهنی رفتارهای مبتنی بر مشارکت و همکاری بستگی دارد؛ مقدمه و پیش‌نیاز عمل جمعی و مشارکتی است و برای پیوستن به شبکه‌های اجتماعی و مشارکت ضروری است (طالبی و بحری‌پور، ۱۳۹۳). کلمن (علی‌بابایی و تیموری، ۱۳۹۶، ص. ۲۷)، ظرفیت بالقوه اطلاعات را از عناصر سرمایه سیاسی - اجتماعی معرفی؛ بر نقش آن در فراهم‌سازی شالوده کنش تأکید و تصریح کرده است آگاهی سیاسی - اجتماعی، مؤثرترین ثروت و سرمایه ملت‌هاست که از بین نمی‌رود و هر چه مصرف شود، قوی‌تر و کامل‌تر می‌شود.

نمودار شماره (۱): الگوی نظری پژوهش

(طراحی توسط نویسندگان)

۳. روش‌شناسی

پژوهش حاضر از حیث نوع، پیمایش - کمی و ابزار جمع‌آوری داده‌های آن، پرسشنامه محقق ساخته است.

۳-۱. جامعه آماری

جامعه آماری ۴۱۰۹۴۹ است که با فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به‌عنوان حجم نمونه با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای - طبقه تصادفی تعیین شده است (نک. جدول شماره ۱).

جدول شماره (۱): جامعه و نمونه انتخابی پژوهش

نام شهرستان	کل جمعیت ۱۸ - ۸۰ سال	درصد	حجم نمونه
ایلام	۲۱۳۵۷۹	۵۲	۲۰۰
ایوان	۴۸۸۳۳	۱۲	۴۶
دره شهر	۵۹۵۵۱	۱۴,۵	۵۶
ملک‌شاهی	۲۲۵۸۷	۵,۵	۲۱
دهلران	۶۶۳۹۹	۱۶	۶۱
جمع کل	۴۱۰۹۴۹	۱۰۰	۳۸۴

(یافته‌های پژوهش حاضر)

۲-۳. روایی و پایایی

روایی پژوهش به شیوه اعتبار صوری و با مراجعه و تبادل نظر با افراد متخصص و صاحب نظر و نیز اعتبار سازه‌ای تضمین شده است. بدین منظور، پرسشنامه طراحی شده به همراه چارچوب نظری و فرضیات پژوهش در اختیار اساتید و متخصصان قرار داده شده و نقطه نظرات آنان در تدوین نهایی پرسشنامه استفاده شده است. پایایی پژوهش در جدول ۳ آمده است.

جدول شماره (۳): پایایی پژوهش

شخص	ضریب کرونباخ	آلفای کل
اعتماد سیاسی - اجتماعی	۰,۷۲	۰,۷۵
انسجام سیاسی - اجتماعی	۰,۷۹	
آگاهی سیاسی - اجتماعی	۰,۷۲	
تعلق طایفه‌ای - ایلی	۰,۷۵	
مشارکت سیاسی	۰,۷۲	

۴. یافته‌های پژوهش

مجموع یافته‌های پژوهش را می‌توان در سه بخش به شرح زیر ارائه نمود:

۴-۱. یافته‌های توصیفی

الف. تعداد ۲۵۷ نفر از پاسخگویان مرد (۶۶,۱ درصد) و ۱۳۰ نفر زن (۳۳,۹ درصد) بوده‌اند. بیشترین تعداد پاسخگویان مرد برابر با ۶۶,۱ درصد است.
 ب. میانگین سن پاسخگویان مورد مطالعه، ۳۶,۵۵، دامنه تغییرات ۴۴، حداقل سن ۱۸ و حداکثر آن ۶۲ بوده است. همچنین بیشتر پاسخگویان در بین گروه سنی ۳۱-۴۰ برابر با ۴۵,۱ درصد قرار گرفته‌اند.
 پ. تعداد ۱۰۴ نفر مجرد (۲۷,۱ درصد)، متأهل ۲۷۷ نفر (برابر با ۷۲,۱ درصد)، مطلقه/همسر فوتی ۳ مورد بوده است. بیشترین پاسخگویان متأهل بوده‌اند.
 ت. تعداد ۲۰۶ نفر بیکار (۶,۸ درصد)، شغل آزاد ۸۱ نفر (۲۱,۱ درصد)، کارمند ۲۳۳ (۵۸,۱ درصد)، محصل/دانشجو ۲۵ (۶,۵ درصد)، خانه‌دار ۲۳ (۶ درصد) و سایر ۶ نفر

(۱,۶ درصد) بوده است. براین اساس می‌توان گفت که بیشتر پاسخگویان کارمند بوده و این مقدار برابر با ۵۸,۱ درصد است.

ث. درآمد ۷ نفر (۱,۸ درصد) زیر یک میلیون تومان، ۴۰ نفر (۱۰,۴ درصد) یک میلیون تا دو میلیون تومان، ۸۱ نفر (۲۱,۱ درصد) دو میلیون تا سه میلیون تومان، ۸۴ نفر (۲۱,۹ درصد) سه میلیون تا چهار میلیون تومان و ۱۲۱ نفر (۳۱,۵ درصد) بیش از چهار میلیون تومان بوده است. بنابراین بخش قابل توجهی از پاسخگویان (برابر با ۳۱,۵ درصد) سطح درآمدشان بیش از چهار میلیون تومان بوده است.

ج. تعداد ۲۵۹ نفر (۶۷,۴ درصد) دارای مسکن ملکی، ۹۲ نفر (۲۴ درصد) استیجاری/رهن و سایر ۳۳ نفر (۸,۶ درصد) درصد بوده است. براین اساس می‌توان گفت که بیشتر پاسخگویان دارای مسکن ملکی بوده و این مقدار برابر با ۶۷,۴ درصد است. چ. تعداد ۳ نفر بی‌سواد (۰,۸ درصد)، ۵ نفر ابتدایی /راهنمایی (۱,۳ درصد)، ۴۰ نفر دبیرستان/دیپلم (۱۰,۴ درصد)، ۲۴ نفر پیش‌دانشگاهی (۶,۳ درصد)، ۳۷ نفر کاردانی (۹,۶ درصد)، ۱۴۴ نفر لیسانس (۳۷,۵ درصد)، ۱۳۰ نفر فوق‌لیسانس و بالاتر (۳۳,۹ درصد) و ۱ نفر تحصیلات حوزوی (۰,۳ درصد) بوده است. با توجه به جدول فوق می‌توان گفت که بیشتر پاسخگویان دارای مدرک لیسانس بوده و این مقدار برابر با ۳۷,۵ درصد بوده است.

ح. قومیت کرد برابر با ۷۸,۱ درصد، قومیت لر برابر با ۱۰,۷ درصد، قومیت لک برابر با ۱۰,۴ درصد و قومیت عرب برابر با ۰,۸ درصد بوده است. بیشتر پاسخگویان از قوم کرد برابر با ۷۸,۱ درصد است. همچنین اضافه می‌گردد که در استان ایلام، هم قومیت کرد وجود دارد که شامل چندین ایل می‌شود و هم ایلی به‌تنهایی بنام ایل کرد.

خ. بیشتر پاسخگویان متعلق به ایل کلهر ۴۷ (۱۲,۲ درصد) است.

د. تعداد ۱۷۶ نفر از پاسخگویان گروه مستقل (۴۵,۸ درصد)، ۴۴ نفر اصلاح‌طلبان (۱۱,۵ درصد)، ۷۲ نفر اصول‌گرایان (۱۸,۸ درصد)، ۴۵ نفر گروه اعتدال (۱۱,۷ درصد) بوده است. ۲۶ نفر (۶,۸ درصد) علاقه‌مند به عضویت در گروه جدیدی هستند و در نهایت ۸ نفر (۲,۱ درصد) به هیچ یک از آنها تعلق ندارند.

ذ. از نظر دلیل حضور در انتخابات، موارد زیر ذکر شده است: حضور همیشگی در صحنه (۲,۹ درصد)، انتخاب افراد کاردان، متخصص و متعهد (۲,۶ درصد)، ازبین رفتن

تعصبات قبیله‌ای در انتخابات (۱ درصد)، افزایش دانش و رفاه اجتماعی (۰٫۵ درصد)، روشنگری سیاسی برای مردم در خصوص مشکلات پیش‌آمده (۰٫۳ درصد)، قانون‌مداری بیشتر انتخابات (۰٫۳ درصد). براین اساس حضور همیشگی در صحنه (۲٫۹ درصد) و انتخاب افراد کاردان و متخصص (۲٫۶ درصد) مهمترین دلایل هستند.

۴-۲. یافته‌های تحلیلی

با تأمل در درصدهای بدست آمده در خصوص هر یک از گویه‌های پژوهش می‌توان چنین تحلیل نمود که:

الف. میزان مشارکت سیاسی در حد بالایی است: با رجوع به آمارهای ارائه‌شده مشخص می‌شود که رقم میانگین در بخش مشارکت سیاسی برابر با ۳۲٫۶۳۲۸ بوده است. با توجه به اینکه حد پایین نمرات ۱۲۰۰، حد بالای آن ۶۰۰۰ و دامنه تغییرات ۴۸۰۰ است؛ میزان مشارکت سیاسی در میان ۲۰۰۸ درصد نمونه مورد مطالعه در حد پایین، در بین ۳۵٫۹ درصد در حد متوسط و در میان ۴۳٫۲ درصد در حد بالایی برآورد می‌شود (نک جدول شماره ۴).

جدول شماره (۴): آماره‌های توصیفی مشارکت سیاسی (متغیر وابسته)

میزان شرکت و فعالیت شما در هر یک از موارد زیر تا چه حد است.	میزان	خیلی زیاد	زیاد	بی‌نظر	کم	خیلی کم
شرکت در راهپیمایی‌ها	فراوانی	۵۹	۹۱	۲۴	۱۲۸	۸۲
	درصد	۱۵٫۴	۲۳٫۷	۶٫۳	۳۳٫۳	۲۱٫۴
شرکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی	فراوانی	۱۸	۴۶	۲۴	۱۴۸	۱۴۸
	درصد	۴٫۷	۱۲٫۰	۶٫۳	۳۸٫۵	۳۸٫۵
صرف وقت جهت اطلاع از اخبار و وقایع سیاسی و انتخابات	فراوانی	۵۵	۷۰	۳۹	۱۴۱	۷۹
	درصد	۱۴٫۳	۱۸٫۲	۱۰٫۲	۳۶٫۷	۲۰٫۶
شرکت و فعالیت در ستادهای انتخاباتی مجلس شورای اسلامی	فراوانی	۸۰	۱۰۲	۴۹	۱۰۶	۴۷
	درصد	۲۰٫۸	۲۶٫۶	۱۲٫۸	۲۷٫۶	۱۲٫۲
تشویق دیگران برای مشارکت سیاسی و شرکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی	فراوانی	۷۸	۶۸	۶۴	۱۱۱	۶۳
	درصد	۲۰٫۳	۱۷٫۷	۱۶٫۷	۲۸٫۹	۱۶٫۴
تلاش برای کسب پست‌های سیاسی با توجه به مشارکت	فراوانی	۱۵۵	۸۶	۵۶	۵۴	۳۳

خیلی کم	کم	بی‌نظر	زیاد	خیلی زیاد	میزان	میزان شرکت و فعالیت شما در هر یک از موارد زیر تا چه حد است.
۸,۱	۱۴,۱	۱۴,۶	۲۲,۴	۴۰,۴	درصد	سیاسی
۴۰	۱۰,۷	۴۷	۷۰	۱۲۰	فراوانی	پیگیری بحث و مناظرات سیاسی
۱۰,۴	۲۷,۹	۱۲,۲	۱۸,۲	۳۱,۳	درصد	
۲۷	۶۳	۵۶	۶۸	۱۷۰	فراوانی	عضویت در تشکل‌های سیاسی
۷,۰	۱۶,۴	۱۴,۶	۱۷,۷	۴۴,۳	درصد	
۴۰	۵۸	۴۹	۹۲	۱۴۵	فراوانی	شرکت در جلسات و مباحث سیاسی، اجتماعی و فرهنگی انتخاباتی در مجلس شورای اسلامی
۱۰,۴	۱۵,۱	۱۲,۸	۲۴,۰	۳۷,۸	درصد	
۲۲	۵۵	۶۴	۶۰	۱۸۳	فراوانی	راه‌اندازی شبکه‌ها و ویلاگ‌های سیاسی و اجتماعی و مجازی در جهت مشارکت سیاسی
۵,۷	۱۴,۳	۱۶,۷	۱۵,۶	۴۷,۷	درصد	
۲۹	۶۴	۶۵	۷۴	۱۵۲	فراوانی	تلاش برای تأثیرگذاری بر تصمیمات مسئولین سیاسی
۷,۶	۱۶,۷	۱۶,۹	۱۹,۳	۳۹,۶	درصد	
۲۵	۵۸	۷۰	۶۳	۱۶۸	فراوانی	نگارش مطالب سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در راستای مشارکت سیاسی و انتخابات مجلس شورای اسلامی
۶,۵	۱۵,۱	۱۸,۲	۱۶,۴	۴۳,۸	درصد	

(یافته‌های پژوهش حاضر)

ب. کنش ایلی - طایفه ای در حد متوسط و رو به بالا است: با استناد به جدول شماره ۵ مشخص می‌شود که میانگین نمرات کنش ایلی - طایفه‌ای با انحراف معیار ۱۱,۰۲۱۹۶ برابر با ۴۰,۸۶۷۲ بوده است. با توجه به اینکه حد پایین نمرات ۱۲، حد بالای آن ۶۰ و دامنه تغییرات ۴۸ می‌باشد؛ میزان کنش ایلی - طایفه‌ای در میان ۱۲,۸ درصد از نمونه مورد مطالعه در حد پایین، در بین ۵۰,۸ درصد در حد متوسط و بین ۳۶,۵ درصد در حد بالایی برآورد می‌شود.

جدول شماره (۵): آماره‌های توصیفی شاخص تعلق طایفه‌ای - ایلی (متغیر مستقل)

کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	میزان	لطفاً با توجه به موارد مطرح شده نظر خود را اعلام نمایید:	شاخص
۲۱۰	۹۹	۴۴	۱۸	۱۳	فراوانی	اگر دوباره متولد می‌شدم، دوست داشتم عضو همین طایفه باشم.	طنین‌های ایلی
۵۴,۷	۲۵,۸	۱۱,۵	۴,۷	۳,۴	درصد		
۱۹۲	۱۲۲	۴۴	۱۳	۱۳	فراوانی	به شنیدن موسیقی قوم و طایفه خودم علاقه دارم.	
۵۰,۰	۳۱,۸	۱۱,۵	۳,۴	۳,۴	درصد		

شاخص	لطفاً با توجه به موارد مطرح شده نظر خود را اعلام نمایید:		میزان	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	کاملاً موافق
	میزان	۱۰	۱۷	۴۰	۱۰۸	۲۰۹		
	درصد	۲,۶	۴,۴	۱۰,۴	۲۲۸,۱	۵۴,۴		
	میزان	۲۴	۳۵	۸۵	۱۰۵	۱۳۵		
	درصد	۶,۳	۹,۱	۲۲,۱	۲۷,۳	۳۵,۲		
	میزان	۱۸	۱۳	۴۷	۱۳۷	۱۶۹		
	درصد	۴,۷	۳,۴	۱۲,۲	۳۵,۷	۴۴,۰		
	میزان	۷۲	۷۹	۸۵	۷۰	۷۸		
	درصد	۱۸,۸	۲۰,۶	۲۲,۱	۱۸,۲	۲۰,۳		
	میزان	۶۰	۵۵	۶۳	۱۰۰	۱۰۶		
	درصد	۱۵,۶	۱۴,۳	۱۶,۴	۲۶,۰	۲۷,۶		
	میزان	۱۱۹	۷۸	۵۶	۶۵	۶۶		
	درصد	۳۱,۰	۲۰,۳	۱۴,۶	۱۶,۹	۱۷,۲		
	میزان	۱۰۴	۸۲	۵۷	۶۴	۷۷		
	درصد	۲۷,۱	۲۱,۴	۱۴,۸	۱۶,۷	۲۰,۱		
	میزان	۱۱۰	۷۷	۵۴	۷۰	۷۳		
	درصد	۲۸,۶	۲۰,۱	۱۴,۱	۱۸,۲	۱۹,۰		
	میزان	۱۰۱	۶۹	۶۵	۷۱	۷۸		
	درصد	۲۶,۳	۱۸,۰	۱۶,۹	۱۸,۵	۲۰,۳		
	میزان	۱۲۱	۷۷	۴۷	۶۳	۷۶		
	درصد	۳۱,۵	۲۰,۱	۱۲,۲	۱۶,۴	۱۹,۸		

(یافته‌های پژوهش حاضر)

پ. میزان اعتماد سیاسی در حد متوسط و رو به بالا است: در خصوص میانگین نمرات اعتماد سیاسی، رقم حاصل آمده برابر با ۳۳,۳۶۶ است. نظر به اینکه حد پایین نمرات ۱۳، حد بالای آن ۵۷ و دامنه تغییرات ۴۴ است؛ میزان اعتماد سیاسی در میان ۲۶,۸ درصد از نمونه مورد مطالعه در حد پایین، در بین ۵۷,۳ درصد در حد متوسط و بین ۱۵,۹ درصد در حد بالایی برآورد می‌شود.

جدول شماره (۶): آماره‌های توصیفی شاخص اعتماد سیاسی - اجتماعی (متغیر مستقل)

کاملاً موافق	موافق	بی‌نظر	مخالف	کاملاً مخالف	میزان	لطفاً نظر خود را در مورد هر یک از عبارات‌های زیر با گذاشتن علامت (✓) مشخص فرمایید.
۴۵	۴۴	۴۳	۱۱۷	۱۳۵	فراوانی	کارگزاران تمام نهادها به وعده‌هایشان عمل می‌کنند.
۱۱،۷	۱۱،۵	۱۱،۲	۳۰،۵	۳۵،۲	درصد	
۳۷	۶۲	۶۰	۱۲۵	۱۰۰	فراوانی	نهادهای سیاسی و دولتی جامعه به نظر مردم اهمیت می‌دهند.
۹،۶	۱۶،۱	۱۵،۶	۳۲،۶	۲۶،۰	درصد	
۱۶۶	۱۱۶	۶۱	۱۹	۲۲	فراوانی	در تمامی بخش‌های دولتی پارتی‌بازی وجود دارد.
۴۳،۲	۳۰،۲	۱۵،۹	۴،۹	۵،۷	درصد	
۱۳۵	۱۲۴	۶۹	۳۵	۲۱	فراوانی	مسئولین بیشتر نهادها از موقعیت شغلی خود سوءاستفاده می‌کنند.
۳۵،۲	۳۲،۳	۱۸،۰	۹،۱	۵،۵	درصد	
۳۳	۵۳	۸۴	۱۱۷	۹۷	فراوانی	تمامی ادارات مطابق با قانون رفتار می‌کنند.
۸،۶	۱۳،۸	۲۱،۹	۳۰،۵	۲۵،۳	درصد	
۳۶	۶۵	۷۸	۱۱۰	۹۵	فراوانی	دولتمردان به فکر خدمت به مردم‌اند.
۹،۴	۱۶،۹	۲۰،۳	۲۸،۶	۲۴،۷	درصد	
۲۷	۷۹	۱۰۵	۱۱۲	۶۱	فراوانی	هرگاه به اداره یا نهادی مراجعه داشتم با من عادلانه رفتار شده است.
۷،۰	۲۰،۶	۲۷،۳	۲۹،۲	۱۵،۹	درصد	
۱۶۷	۱۰۹	۶۳	۳۲	۱۳	فراوانی	امروزه برای انجام کار در ادارات و نهادهای سیاسی و اجتماعی بیشتر باید دنبال یک پارتی خوب بگردی.
۴۳،۵	۲۸،۴	۱۶،۴	۸،۳	۳،۴	درصد	
۶۷	۸۶	۱۲۲	۷۷	۳۲	فراوانی	در همه ادارات رشوه‌دادن و رشوه‌گرفتن رایج است.
۱۷،۴	۲۲،۴	۳۱،۸	۲۰،۱	۸،۳	درصد	
۱۳۱	۱۵۰	۶۵	۲۴	۱۴	فراوانی	این روزها مردم عادی به قول خود وفادارترند تا مسئولین نهادها.
۳۴،۱	۳۹،۱	۱۶،۹	۶،۳	۳،۶	درصد	
۱۱۰	۱۳۸	۹۴	۳۱	۱۱	فراوانی	نهادهای دولتی و حکومتی به‌صورت منظم کار نمی‌کنند.
۲۸،۶	۳۵،۹	۲۴،۵	۸،۱	۲،۹	درصد	
۴۸	۹۲	۱۰۰	۸۱	۶۳	فراوانی	من روی هم‌رفته به مسئولان حکومتی اعتماد دارم و می‌دانم آنها خدمتگزار مردم هستند.
۱۲،۵	۲۴،۰	۲۶،۰	۲۱،۱	۱۶،۴	درصد	

کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	میزان	لطفاً نظر خود را در مورد هر یک از عبارات‌های زیر با گذاشتن علامت (✓) مشخص فرمایید.
۱۰۳	۱۱۷	۹۱	۳۳	۴۰	فراوانی	به اعتقاد من حکومت جمهوری اسلامی، بهترین هزینه در تعیین نظام سیاسی ایران بوده است.
۲۶۰۸	۳۰۰۵	۲۳۰۷	۸۰۶	۱۰۰۴	درصد	
۱۳۸	۱۰۵	۸۵	۲۶	۳۰	فراوانی	حفظ نظام جمهوری اسلامی از واجبات است.
۳۵۰۹	۲۷۰۳	۲۲۰۱	۶۰۸	۷۰۸	درصد	

(یافته‌های پژوهش حاضر)

ت. انسجام سیاسی - اجتماعی در حد متوسط و رو به بالا است: در ارتباط با میانگین نمرات انسجام سیاسی - اجتماعی، رقم حاصل آمده برابر با ۳۱،۱۵۶۳ است. از آنجاکه حد پایین نمرات ۱۳، حد بالایی آن ۴۵ و دامنه تغییرات ۳۲ است؛ میزان انسجام سیاسی - اجتماعی در میان ۷۰،۸ درصد از نمونه مورد مطالعه در حد پایین، در بین ۶۶،۹ درصد در حد متوسط و بین ۲۵،۳ درصد در حد بالایی برآورد می‌شود.

جدول شماره (۲): آماره‌های توصیفی شاخص انسجام سیاسی - اجتماعی (متغیر مستقل)

کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	میزان	لطفاً نظر خود را در مورد هر یک از عبارات‌های زیر با گذاشتن علامت (✓) مشخص فرمایید.
۱۳۰	۱۷۸	۳۹	۲۳	۱۴	فراوانی	من خانواده و دوستانم را می‌بینم، بیشتر اوقات در انتخابات شرکت می‌کنم.
۳۳۰۹	۴۶۰۴	۱۰۰۲	۶۰	۳۰۶	درصد	
۹۲	۱۶۴	۷۱	۴۸	۹	فراوانی	بیشتر اعضای خانواده و دوستانم در نزدیکی من زندگی می‌کنند و اغلب به ملاقات من می‌آیند.
۲۴۰۰	۴۲۰۷	۱۸۰۵	۱۲۰۵	۲۰۳	درصد	
۱۳۶	۱۵۲	۴۶	۲۵	۲۵	فراوانی	من به جایی که در حال حاضر در آن زندگی می‌کنم، احساس تعلق می‌کنم.
۳۵۰۴	۳۹۰۶	۱۲۰۰	۶۰۵	۶۰۵	درصد	
۷۱	۱۱۴	۱۰۷	۵۴	۳۸	فراوانی	من به نظام سیاسی و ملی اعتماد دارم.
۱۸۰۵	۲۹۰۷	۲۷۰۹	۱۴۰۱	۹۰۹	درصد	
۹۸	۱۴۳	۹۱	۲۵	۲۷	فراوانی	من مسائل سیاسی کشورم را با علاقه دنبال می‌کنم.
۲۵۰۵	۳۷۰۲	۲۳۰۷	۶۰۵	۷۰۰	درصد	
۷۹	۱۴۲	۸۹	۵۲	۲۲	فراوانی	اغلب درباره موضوعات سیاسی با خانواده و دوستانم بحث می‌کنم.
۲۰۰۶	۳۷۰۰	۲۳۰۲	۱۳۰۵	۵۰۷	درصد	

کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	میزان	لطفاً نظر خود را در مورد هر یک از عبارات‌های زیر با گذاشتن علامت (✓) مشخص فرمایید.
۷۹	۱۲۷	۱۰۱	۴۱	۳۸	فراوانی	من به شنیدن عقاید سیاسی دیگران علاقه‌مندم
۲۰٫۶	۳۳٫۱	۲۶٫۳	۱۰٫۷	۹٫۴	درصد	
۷۳	۹۹	۱۰۱	۸۲	۲۹	فراوانی	بحث با افرادی که عقاید سیاسی متفاوتی با من دارند، بی فایده است.
۱۹٫۰	۲۵٫۸	۲۶٫۳	۲۱٫۴	۷٫۶	درصد	
۶۵	۱۰۹	۹۵	۷۰	۴۵	فراوانی	معمولاً علاقه‌ای ندارم با دیگران بحث سیاسی کنم.
۱۶٫۹	۲۸٫۴	۲۴٫۷	۱۸٫۲	۱۱٫۷	درصد	

(یافته‌های پژوهش حاضر)

ث. میزان آگاهی سیاسی و اجتماعی در حد متوسط و رو به بالا است: در خصوص میانگین نمرات آگاهی سیاسی و اجتماعی، رقم محاسبه شده برابر با ۲۶٫۹۰۴۳ است. حال اگر حد پایین نمرات ۱۰ و حد بالای آن ۳۰ و دامنه تغییرات ۲۰ را در نظر بگیریم، میزان آگاهی سیاسی در سطح پایین برابر با ۱۳٫۵ درصد، در سطح متوسط برابر با ۴۹٫۵ درصد و در سطح بالا ۳۷ درصد است.

جدول شماره (۸): آماره‌های توصیفی شاخص آگاهی سیاسی - اجتماعی

خیلی زیاد	زیاد	بی نظر	کم	خیلی کم	میزان	لطفاً با توجه به پرسش‌های مطرح شده مناسب‌ترین گزینه را انتخاب کنید:
۱۴۱	۱۴۷	۲۳	۵۱	۲۲	فراوانی	تا چه میزان با روند انتخابات ریاست جمهوری در کشورمان آشنا هستید؟
۳۶٫۷	۳۸٫۳	۶٫۰	۱۳٫۳	۵٫۷	درصد	
۱۱۶	۱۵۵	۲۷	۶۱	۲۵	فراوانی	تا چه اندازه تحولات مربوط به برنامه هسته ایران و واکنش غرب و آمریکا در مقابل آن را دنبال می‌کنید؟
۳۰٫۲	۴۰٫۴	۷٫۰	۱۵٫۹	۶٫۵	درصد	
۹۴	۱۲۶	۴۳	۷۶	۴۵	فراوانی	تا چه میزان با کارکرد و وظایف شورای نگهبان آشنا هستید؟
۲۴٫۵	۳۲٫۸	۱۱٫۲	۱۹٫۸	۱۱٫۷	درصد	
۸۳	۱۳۶	۴۷	۷۲	۴۶	فراوانی	تا چه حدی با ساختار و نحوه عملکرد مجلس شورای اسلامی آشنا هستید؟
۲۱٫۶	۳۵٫۴	۱۲٫۲	۱۸٫۸	۱۲٫۰	درصد	
۶۷	۱۱۴	۵۸	۸۸	۵۷	فراوانی	تا چه اندازه با روند انتخابات مجلس شورای اسلامی آشنا هستید؟
۱۷٫۴	۲۹٫۷	۱۵٫۱	۲۲٫۹	۱۴٫۸	درصد	

خیلی زیاد	زیاد	بی‌نظر	کم	خیلی کم	میزان	لطفاً با توجه به پرسش‌های مطرح‌شده مناسب‌ترین گزینه را انتخاب کنید:
۸۴	۱۴۰	۴۳	۸۲	۳۵	فراوانی	تا چه میزان از ارکان و نحوه انتخاب مسئولان قوه قضاییه آگاهی دارید؟
۲۱,۹	۳۶,۵	۱۱,۲	۲۱,۴	۹,۱	درصد	
۶۳	۱۰۱	۶۱	۹۶	۶۳	فراوانی	به چه میزان وقت خود را برای اطلاع از اخبار و وقایع اختصاص می‌دهید؟
۱۶,۴	۲۶,۳	۱۵,۹	۲۵,۰	۱۶,۴	درصد	
۶۹	۱۲۳	۴۴	۸۴	۶۴	فراوانی	به چه میزان به نوشتن و خواندن مقاله و مطلب سیاسی، اجتماعی و فرهنگی برای جامعه علاقه‌مند هستید؟
۱۸,۰	۳۲,۰	۱۱,۵	۲۱,۹	۱۶,۷	درصد	
۹۲	۱۵۳	۴۲	۵۷	۴۰	فراوانی	به چه میزان در جمع دوستان و آشنایان از مباحث روز سیاسی (نظیر تحریم، برجام، خاورمیانه، داعش) صحبت می‌کنید؟
۲۴,۰	۳۹,۸	۱۰,۹	۱۴,۸	۱۰,۴	درصد	

(یافته‌های پژوهش حاضر)

۴-۳. یافته استنباطی

حال از رهگذر تحلیل یافته‌های استنباطی می‌توان چنین اظهار داشت که بین سرمایه سیاسی - اجتماعی، اعتماد سیاسی - اجتماعی، انسجام سیاسی - اجتماعی، آگاهی سیاسی - اجتماعی و تعلق طایفه‌ای - ایلی با مشارکت سیاسی رابطه معناداری وجود دارد.

الف. تبیین آماری یافته استنباطی پژوهش: بین سرمایه سیاسی - اجتماعی و مشارکت سیاسی در استان ایلام رابطه معنی‌داری وجود دارد و مقدار این ضریب همبستگی برابر با ۰,۵۸۹ است. با افزایش میزان سرمایه سیاسی - اجتماعی، سطح مشارکت سیاسی نیز افزایش می‌یابد. بین متغیر اعتماد سیاسی - اجتماعی با مشارکت سیاسی در سطح خطای کمتر از ۵ درصد رابطه معناداری وجود دارد. مقدار این ضریب همبستگی برابر با ۰,۷۶۳ بوده است. هر چه اعتماد سیاسی قوی‌تر باشد، مشارکت سیاسی نیز آسان‌تر و بیشتر است. براین اساس در مشارکت سیاسی، اعتماد یک عنصر کلیدی است. بین متغیر انسجام سیاسی - اجتماعی با مشارکت سیاسی در سطح خطای کمتر از ۵ درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی آن برابر با ۰,۶۵۴ است. این انسجام، اعضای خانواده را به ایثار و چشم‌پوشی از نفع شخصی به‌خاطر اجتماع وامی‌دارد. بین متغیر

آگاهی اجتماعی - سیاسی و مشارکت سیاسی با ضریب اطمینان بالای ۹۵ درصد رابطه معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی آن معادل ۰,۴۰۶ است. با افزایش میزان آگاهی سیاسی - اجتماعی شهروندان، تمایل آنها به مشارکت سیاسی نیز افزایش می‌یابد. متغیر تعلقات طایفه‌ای - ایلی با مشارکت سیاسی با ضریب اطمینان بالای ۹۵ درصد و خطای کمتر از ۵ درصد رابطه معناداری وجود دارد و مقدار این ضریب برابر با ۰,۶۸۰ است (نک. جدول شماره ۹).

جدول شماره (۹): ضریب همبستگی متغیرهای مستقل با وابسته تحقیق

مستقل	وابسته	مقدار پیرسون	معنای دوطرفه	نتیجه
اعتماد سیاسی - اجتماعی	رابطه	۰,۷۶۳	۰,۰۰۰	قبول
انسجام سیاسی - اجتماعی		۰,۶۵۴	۰,۰۰۰	قبول
آگاهی اجتماعی - سیاسی		۰,۴۰۶	۰,۰۰۰	قبول
تعلق طایفه‌ای - ایلی		۰,۶۸۰	۰,۰۰۰	قبول
سرمایه سیاسی - اجتماعی (کل)		۰,۵۸۹	۰,۰۰۱	قبول

(یافته‌های پژوهش حاضر)

ب. تبیین تاریخی - تجربی یافته استنباطی پژوهش: به منظور درک هر چه بهتر استنباط ارائه‌شده، وضعیت مشارکت مردم استان ایلام در ۱۰ دوره از انتخابات مجلس شورای اسلامی به شرح زیر تحلیل می‌شود.

اول. دوره‌های اول تا پنجم انتخابات مجلس شورای اسلامی (۱۳۵۸-۱۳۷۴): در استان ایلام، در دوره اول و دوم مجلس شورای اسلامی به دلیل پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و تغییر و تحول در ساخت اجتماعی و اقتصادی و ظهور گفتمان مقاومت و خوداتکایی، شروع جنگ تحمیلی و به تبع، ضعف سیستم زیرساخت‌های انتخاباتی، ضعف اطلاع‌رسانی، نبود آگاهی‌های لازم و تأکید بر عرق و اعتماد ملی، مردم بیشتر به کاندیدای شهرستانی رأی داده‌اند و میزان مشارکت در دوره اول به (۵۴/۱۵) و در دوره دوم به سطح (۷۲/۴۵) افزایش یافت. در دوره سوم (۸۳/۸۵) مشارکت انجام می‌گیرد و بنا به آگاهی بیشتر مردم از طریق رسانه‌ها و طرح بحث تعصب و قومیت، اعتماد،

انسجام، عرق ملی، عرق محلی کاندیداهای طایفه‌ای - ایلی به عرصه انتخابات ورود می‌کنند. دستگاه طایفه‌ای به جریان می‌افتد؛ چنان‌که افزایش مشارکت سیاسی مشهود است. دوره چهارم انتخابات مجلس با پایان جنگ مقارن شده است. بی‌ثباتی اقتصادی و تورم و گرانی از یک‌سو؛ رشد جمعیت و بیکاری جوانان از سوی دیگر، مملکت را در شرایط ویژه‌ای قرار داده است؛ به‌طوری‌که، قانون برنامه اول توسعه طراحی می‌شود و شعار سازندگی تجلی می‌یابد. در این دوره، علی‌رغم رشد سیاسی، اعتماد و انسجام مثبت، به‌خاطر فعالیت قوی نظام طایفه‌ای - ایلی کاندیداها، میزان مشارکت سیاسی در انتخابات به (۷۴/۱۶)، کاهش می‌یابد. دوره پنجم به‌خاطر هم‌زمانی با بازسازی مناطق جنگ‌زده، رشد زیرساخت‌ها، بازگشت مردم به خانه‌های خود، امنیت خاطر، مهار تورم، ثبات معیشتی، رشد جمعیت جوانان تحصیل‌کرده و فعال، فعالیت رسانه‌ها، فراوانی کاندیداهای ایلی - طایفه‌ای و شور و هیجان جوانان، مشارکت سیاسی مردم ایلام به (۹۰/۶۴)، می‌رسد.

دوم. دوره‌های ششم تا دهم انتخابات مجلس شورای اسلامی (۱۳۷۸-۱۳۹۴): در دوره ششم افزایش تعداد نمایندگان حوزه شمالی به دو نماینده، فضای سیاسی، رشد رسانه‌های جمعی به‌عنوان مؤلفه‌های اثرگذار بر مشارکت سیاسی مردم استان ایلام در انتخابات مجلس شورای اسلامی شناخته می‌شوند. رشد رسانه‌های جمعی موجب افزایش آگاهی‌های مردم شد؛ و جناح‌های سیاسی در این دوره آشکارتر مطرح شدند؛ کاندیداهای سیاسی - ایلی در حوزه‌های انتخابیه فعالیت خود را از سر گرفتند و انسجام سیاسی - جناحی - قبیله‌ای شکل گرفت. علی‌رغم دخالت همه این عوامل در این دوره میزان مشارکت مردم ۷۸/۱ بوده است که این نشانگر کاهش مشارکت است. این روند در دوره هفتم ادامه می‌یابد و میزان مشارکت در انتخابات مجلس هفتم با ۵ درصد کاهش، به ۷۳/۰۵ تقلیل می‌یابد. انتخابات دوره هشتم و نهم پرتب‌وتاب می‌شود؛ زیرا، برای اولین بار زنان در انتخابات کاندیدا می‌شوند؛ رسانه‌ها فعال‌تر می‌شوند؛ آگاهی‌بخشی سیاسی اجتماعی ادامه می‌یابد، هدفمندی یارانه‌ها مطرح و اجرایی می‌شود؛ اعتماد سیاسی رشد می‌کند؛ تعلقات مذهبی بیشتر می‌شود؛ کاندیداهای معتدل مطرح می‌شوند؛ انسجام سیاسی قبیله‌ای شکل می‌گیرد؛ روستاییان امیدوارترند؛ مشارکت

مردم ایلام در انتخابات مجلس شورای اسلامی قدری کاهش می‌یابد و سپس بالا می‌رود و میزان مشارکت به ۷۸/۳۹ در دوره هشتم و ۸۰/۰۰ در دوره نهم می‌رسد. در دوره دهم که با استقرار دولت اعتدالی و گفتمان جدید همراه شده، علی‌رغم تلاش‌های دولت برای تعدیل تندروری‌های گذشته، شرایط تحریمی و فشارهای شدید اقتصادی، ارتباط با دنیای خارج و طرح برجام، پیوستن فضای مجازی به جمع رسانه‌های جمعی، شکل‌گیری انسجام سیاسی، اجتماعی، منطقه‌ای و محلی، باز هم مشارکت مردم در انتخابات مجلس چند درصد کاهش می‌یابد (۷۲/۲۵). در مجموع انتخابات ۵ دوره اول مجلس شورای اسلامی هم‌زمان با دو گفتمان معطوف به جنگ و تثبیت انقلاب اسلامی و سپس بازسازی و نوسازی کشور همراه است که امکانات کشور به آن سمت هدایت می‌شود، اما ۵ دوره دوم انتخابات مجلس شورای اسلامی با سه گفتمان اصلاح‌طلبی، اصول‌گرایی و اعتدالی مصادف می‌گردد که در انتخابات مجلس شورای اسلامی و نوع نگاه مردم به مشارکت سیاسی بی‌تأثیر نبوده است.

نتیجه‌گیری

جمع‌بندی: پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل مناسبات بین سرمایه سیاسی - اجتماعی و مشارکت سیاسی در استان ایلام صورت گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد بین سرمایه سیاسی - اجتماعی و مشارکت سیاسی رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ به گونه‌ای که هر چه سطح سرمایه سیاسی - اجتماعی افزایش یابد، میزان مشارکت سیاسی نیز افزایش می‌یابد.

یافته‌ها: در مقام تبیین رابطه مستقیم بین سرمایه سیاسی - اجتماعی با مشارکت انتخاباتی می‌توان به عوامل زیر به صورت مشخص اشاره داشت:

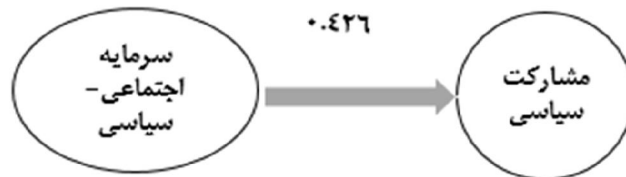
الف. نقش برجسته فرهنگ و ساختار ایلی - طایفه‌ای: تعصبات ایلی و طایفه‌ای از متغیرهای اثرگذار بر مشارکت مردم ایلام در انتخابات مجلس به‌طور خاص و سایر انتخابات به‌طور عام به شمار می‌رود. در استان در ایام انتخابات افراد یک ایل همدیگر را برادر خطاب می‌کنند و اعتقاد دارند رأی ندادن به فرد موردنظر ایل، خیانت به هم‌پشت (هم‌صلب)، یعنی برادر خویش است؛ برای مثال در بافت ایلی ایلام، یک ضرب‌المثل می‌تواند از سال‌ها کار تشکیلاتی بهتر و مؤثرتر باشد. در ایلام، بافت سنتی،

ایلی، عرفی و هنجارهای مثبت طایفه‌ای بر زندگی سیاسی - اجتماعی مردم تأثیر دارد. گرچه، ساختار ایلی ایلام تا حدودی برچیده شده؛ اما به لحاظ اجتماعی حس ایلی، هم‌خونی، وابستگی قومی و طایفه‌ای همچنان پابرجاست و مردم هویت خود را در قالب تیره، طایفه، تبار و ایل تعریف می‌کنند و در حوزه‌های سیاسی - اجتماعی به تناسب نیاز حضور چشمگیری داشته‌اند.

ب. نقش برجسته آموزه‌های انقلاب اسلامی: با پیروزی انقلاب اسلامی، مردم به آگاهی بالاتری می‌رسند و شرکت مردم در انتخابات معنی و مفهوم تازه‌ای یافته و همچنین نهادینه می‌شود. البته طی سال‌های اخیر به علل متعدد این مؤلفه تحت تأثیر قرار گرفته است. از این منظر شاهد آن هستیم که در ادوار اولیه مجلس شورای اسلامی هر نامزد انتخاباتی که از ایل و تبار گسترده‌تری برخوردار بوده، قدرت مانور بیشتری داشته است. نقش پایگاه اجتماعی قوی طوایف و ایلات در انتخابات امروزه ایلام غیرقابل انکار است؛ اما امروزه علاوه بر شرایط عمومی همچون تحصیلات تجربه و نیکنامی، نگاه سیاسی شخص نامزد انتخاباتی نیز به عوامل اثرگذار اضافه شده است.

پ. نقش برجسته فضای مجازی: فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی از دیگر مؤلفه‌های اثرگذار بر میزان مشارکت مردم در انتخابات در ایلام است. در انتخابات دوره دهم مجلس، فضای مجازی دوره مبتدی داشت؛ اما در پنجمین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا، رشد زیادی پیدا کرد و نامزدهای از آن بهره بردند و این نشان از نقش پررنگ سرمایه‌های سیاسی - اجتماعی در مشارکت مردم ایلام در انتخابات است. سرمایه سیاسی - اجتماعی به‌عنوان جوهر اجتماعی ارتباط، همکاری و اعتماد افراد و نهادهای استان ایلام را ارتقا می‌بخشد و بر مشارکت سیاسی مردم در انتخابات اثر مستقیمی گذاشت؛ ه مشارکت سیاسی مردم ایلام در ۱۰ دوره مجلس شورای اسلامی به تناسب شرایط و موقعیت متأثر از عوامل متعددی از جمله تعلق طایفه‌ای - ایلی (۰،۳۶۱)، انسجام سیاسی - اجتماعی (۰،۱۶۰)، آگاهی سیاسی - اجتماعی (۰،۲۱۹) و اعتماد سیاسی - اجتماعی (۰،۱۵۲) بود. این متغیرها به‌عنوان سازه‌های اساسی سرمایه سیاسی - اجتماعی‌اند که بسترهای مشارکت سیاسی در استان ایلام با بافت تاریخی را به شکل ۲ فراهم کرده‌اند.

شکل شماره (۲): میزان تأثیر سرمایه سیاسی - اجتماعی بر مشارکت سیاسی

(یافته تحقیق حاضر)

پیشنهادها: بر اساس یافته‌های پژوهش، به منظور تقویت نقش سرمایه سیاسی - اجتماعی در مشارکت سیاسی مردم استان ایلام در انتخابات به‌طور عام و انتخابات مجلس شورای اسلامی به‌طور خاص، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود: یک. با گسترش فضا و میدان مشارکت‌پذیری شهروندان، توسعه سرمایه سیاسی - اجتماعی حاصل شود.

دو. شکل‌گیری و برخورداری از اعتماد تعمیم‌یافته به‌عنوان نیاز جامعه امروز ایلام با اکتساب نگرش عام همراه با حسن‌ظن به دیگران.

سه. بازسازی هوشمندانه سرمایه سیاسی - اجتماعی بدون مداخله عمومی. چهار. استقرار هنجارهای اجتماعی مانند برقراری عدالت، تضمین منافع عمومی و فضیلت‌های اخلاقی غیرخودخواهانه.

پنج. تقویت اعتماد سیاسی - اجتماعی با تقویت انسجام اجتماعی، احساس تعلق اجتماعی و ارتقای احساس امنیت با کمک رسانه‌ها.

شش. آگاهی‌بخشی هوشمندانه مردم، ترغیب آنان به مسئولیت‌پذیری و تفکر و تأمل درباره محیط اجتماعی و مناسبات اجتماعی.

هفت. پرهیز از دوقطبی‌سازی‌های رایج در مباحث سیاسی یا فرهنگی و اجتماعی در بازنمایی اقشار، گروه‌ها و افراد جامعه.

هشت. نهادینه‌سازی فعالیت‌های مشارکتی در قالب‌های برنامه‌های متناسب با مختصات فرهنگی و اجتماعی استان ایلام.

نه. تقویت نقش رسانه‌ها در توسعه فرهنگ مشارکتی.

ده. تلاش در ارتقا انسجام و اعتماد اجتماعی با کمک سمبل‌ها در قالب سریال،

مستند، کلیپ، موسیقی‌های حماسی و محلی. یازده. تلاش مؤثر برای افزایش حس نوع‌دوستی در جامعه. دوازده. بازنمایی گذشته و حال ایران در همزیستی مسالمت‌آمیز ادیان و اقوام در قالب‌های نمایشی و غیرنمایشی جذاب.

یادداشت‌ها

1. Social Network
2. Cobb
3. Ben Fine
4. Fenton

کتابنامه

- آب‌نیک، حسن. (۱۳۹۰). «جهانی شدن و چالش مشارکت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران»، پژوهش سیاست نظری. ۱۰(۷)، ۱۳۲-۱۰۹.
- آقایی‌خانه‌برق، علی؛ غریب‌زاده، رامین و ازادی‌بریس، لیلی (۱۳۹۹). «مدلیابی نقش فرهنگ سیاسی در مشارکت و اعتماد سیاسی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی»، *مطالعات رهبری فرهنگی*. ۴(۲)، ۸۱-۶۸.
- ابراهیم‌زاده، عیسی و فاطمی‌نژاد، خدیجه (۱۳۹۳). «تحلیلی بر مشارکت شهروندی و مدیریت شهری در شهرهای کوچک مطالعه موردی؛ شهر کوچک یونسی»، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری. ۱۶(۵)، ۳۸-۱۹.
- ارسیا، بابک و ساعی، احمد (۱۳۹۸). «تأثیر سرمایه اجتماعی دولت بر توسعه سیاسی از دیدگاه شهروندان تهرانی»، *دانش سیاسی*. ۲۹(۱۵)، ۲۸-۱.
- افراسیابی، عبدالرسول (۱۳۹۷). «بررسی عوامل مؤثر بر تقویت سرمایه اجتماعی در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی»، *مدیریت فرد*. ۵۴(۱۷)، ۵۶-۳۵.
- انصاری، احمد (۱۳۹۶). «اثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی (جوانان ۲۰-۳۵ سال) کهگیلویه و بویراحمد در دوره اول ریاست‌جمهوری روحانی»، *رهیافت انقلاب اسلامی*. ۴۰(۱۱)، ۱۵۰-۱۴۵.
- پوررحیم، محمدرضا (۱۳۸۱). «مشارکت، توسعه و زمینه‌های گسترش مشارکت سیاسی در محسن فرارو و اصغر رضوانی (گردآورندگان)، دولت، مردم و همگرایی

(ویرایش ۱، ج ۲). تهران: نشر آن.

پیران نژاد، علی و عبادی، نغمه (۱۳۹۱). «سرمایه سیاسی و اینترنت: بررسی سطح سرمایه سیاسی و تأثیر استفاده از اینترنت بر ابعاد آن»، *علوم مدیریت ایران*، ۷(۲۸)، ۱-۲۶.

توانا، مصطفی؛ نوریان، فرشاد و صوفی نیستانی، مینا (۱۳۹۵). «شناسایی ابعاد و شاخص‌های سرمایه اجتماعی در بافت‌های تاریخی و فرسوده شهر (نمونه مورد مطالعه: محله سیروس)»، *هفت شهر*، ۴(۵۳ و ۵۴)، ۱۱۶-۱۰۵.

توسلی، غلامعباس و موسوی، مرضیه (۱۳۸۴). «مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تأکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی»، *مطالعات جامعه‌شناختی*، ۲۶(۱۱)، ۱-۳۲.

جعفری، محمد و فلاحی، شاهپور (۱۳۹۴). «بررسی عوامل درون‌سازمانی مؤثر بر ارتقای سرمایه اجتماعی پلیس آگاهی ویژه شرق استان تهران»، *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۴۴(۰)، ۳۸-۱۷.

ذوالفقاری، اکبر (۱۳۹۸). «فرا تحلیل جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی»، *انتظام اجتماعی*، ۳۰(۱۱)، ۱۹۰-۱۶۱.

ذوالفقاری، اکبر (۱۴۰۰). «تحلیل عوامل اجتماعی مؤثر بر اعتماد سیاسی از منظر افکار عمومی مردم یزد»، *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۱۳(۴)، ۳۰۸-۳۴۲.

ذوالفقاری، اکبر (۱۴۰۰). *راهبردهای نقش‌آفرینی صداوسیما استان یزد در انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۴۰۰ (طرح پژوهشی) (صص ۱۷۵-۱)*. یزد: صداوسیما استان یزد. ذوالفقاری، اکبر و جعفری علی‌آبادی، عاطفه (۱۳۹۷). «تبیین اعتماد سیاسی ایرانیان به مثابه سرمایه سیاسی؛ فرا تحلیل پژوهش‌های موجود»، *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۳(۱)، ۶۱-۳۱.

ذوالفقاری، اکبر؛ عشایری، طاها؛ جهان‌پرور، طاهره و باقری دین‌آبادی، سمیرا (۱۴۰۱). «رابطه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با مشارکت سیاسی: فرا تحلیل پژوهش‌های بازه زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۹»، *مجله علمی «مدیریت سرمایه اجتماعی»*، ۹(۲)، ۲۶۰-۲۳۳.

ذوالفقاری، اکبر؛ عشایری، طاها؛ جهان‌پرور، طاهره و سوری، مسلم (۱۴۰۱). «مطالعه

- عوامل مؤثر بر سرمایه سیاسی ایرانیان: فراترکیب پژوهش‌های بازه زمانی ۱۳۸۶ الی ۱۴۰۰، پژوهش‌نامه علوم سیاسی، ۱۷(۳)، ۱۵۱-۱۱۷.
- سردارنیا، خلیل‌الله (۱۳۹۰). «ضرورت مشارکت سیاسی نسل سوم جوانان در ایران، نقد تشکل‌های مشارکتی و پیشنهاد مدل کارآمد»، سیاست، ۱۸(۴۱)، ۱۹۶-۱۷۹.
- سردارنیا، خلیل‌الله و یوسفی، بهمن (۱۳۹۵). «سنجش رابطه اعتماد و عضویت در انجمن‌های داوطلبانه با فرهنگ سیاسی»، دانش سیاسی، ۲۳(۱۲)، ۲۶-۵.
- سروش، مریم و حسینی، مریم (۱۳۹۲). «نوجوانان، جوانان و مشارکت سیاسی؛ بررسی مقایسه‌ای نقش عوامل جامعه‌پذیری در مشارکت سیاسی جوانان و نوجوانان شیراز»، علوم اجتماعی (دانشگاه فردوسی مشهد)، ۲۲(۱۰)، ۱۲۶-۹۳.
- سهیلی نجف‌آبادی، سهیل (۱۳۹۱). «تأثیر آموزش درس قانون اساسی بر مشارکت سیاسی دانشجویان استان هرمزگان»، علوم سیاسی (دانشگاه آزاد کرج)، ۲۱(۸)، ۲۰۴-۱۷۵.
- شفیعی فر، محمد (۱۳۹۴). «روند توسعه سیاسی در جمهوری اسلامی»، فصلنامه سیاست، ۴۵(۱)، ۱۲۳-۱۰۳.
- شوهانی، احمد و شوهانی، نادر (۱۳۹۸). «سنجش و تحلیل میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی مردم (مطالعه موردی: شهر ایلام)»، پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، ۳۳(۹)، ۲۵-۱.
- صادقی شاهدانی، مهدی و مقصودی، حمیدرضا (۱۳۸۹). «سنجش سرمایه اجتماعی استان‌های کشور با استفاده از روش تحلیل سلسله‌مراتبی»، دانش سیاسی، ۱۲(۶)، ۱۳۹-۱۷۶.
- طالبی، ابوتراب و بحری پور، امیرحسین (۱۳۹۳). «بررسی چگونگی جمع‌گرایی در مسئولیت‌پذیری اجتماعی (مطالعه موردی شهروندان شهر کاشان)»، فصلنامه علوم اجتماعی، ۲۱(۶۶)، ۷۲-۳۸.
- علی‌بابایی، یحیی و تیموری، محمود (۱۳۹۶). «مدل‌یابی ساختاری عوامل تبیین‌کننده سرمایه اجتماعی معلمان (مطالعه تجربی معلمان شهرستان بیرجند)»، تحلیل اجتماعی نظم و نابرابری اجتماعی، ۸(۱)، ۳۳-۱.

- علیخان گرگانی، روح‌الله و مرادی، حسین (۱۳۹۲). مقدمه‌ای بر سرمایه اجتماعی (مفاهیم و کاربردها). تهران: آذرخش.
- غفاری، ابوالفضل و آل غفور، سید محمدتقی (۱۳۹۸). «مؤلفه‌های تحزب مطلوب برای تقویت مشارکت سیاسی فعال در ج.ا.ایران»، سیاست متعالیه. ۲۷(۷)، ۲۱۰-۱۸۸.
- فاین، بن (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی و نظریه اجتماعی: اقتصاد سیاسی و دانش اجتماعی در طلوعه هزاره سوم. (سید محمدکمال سروریان، مترجم). تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- فیرحی، داوود. (۱۳۷۷). «مفهوم مشارکت سیاسی»، علوم سیاسی - دانشگاه باقرالعلوم (علیه‌السلام). ۱۱(۱)، ۷۰-۳۶.
- فیلد، جان (۱۳۹۲). سرمایه اجتماعی. (غلامرضا غفاری و حسین رضانی، مترجمان). تهران: کویر.
- کریمی، حمید؛ حلاج، زینب و ولی‌زاده، ناصر (۱۳۹۷). «اثر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر سلامت روان زنان روستایی و عشایری عضو صندوق‌های اعتبارات خرد (مورد مطالعه: استان کرمان)»، پژوهش‌های روستایی. ۳۴(۹)، ۲۲۱-۲۱۳.
- کلدی، علیرضا (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و خانواده: مجموعه مقالات نخستین سمپوزیوم سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی. تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی.
- کلمن، جیمز (۱۳۸۴). نقش سرمایه اجتماعی در ایجاد سرمایه انسانی. (کیان تاج‌بخش، مترجم). تهران: شیرازه.
- لغت‌ویچ، آدریان (۱۳۸۲). دموکراسی و توسعه. (احمد علی‌قلیان و افشین خاک‌باز، مترجمان). تهران: طرح نو.
- میلبراث، لستر و گوئل، لیل (۱۳۸۶). مشارکت سیاسی. (رحیم ابوالحسنی، مترجم). تهران: انتشارات میزان.
- نجفی، محمدجواد؛ معصومی‌راد، رضا و شهبازی، مظفرالدین (۱۳۹۹). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با مشارکت سیاسی در بین شهروندان شهر کرمانشاه»، جامعه‌شناسی سیاسی ایران. ۱۱(۳)، ۱۵۷۴-۱۵۶۰.

نقیب‌زاده، احمد (۱۳۹۶). *درآمدی بر جامعه‌شناسی سیاسی*. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

نقیب‌زاده، احمد و سلیمانی، غلامعلی (۱۳۸۹). «نوسازی سیاسی و شکل‌گیری احزاب در جمهوری اسلامی ایران (بر اساس رویکرد هانتینگتون)»، *فصلنامه سیاست*. ۳۹(۴).

نیازی، محسن؛ حسن‌زاده، زهرا؛ محمدزاده، مهدی و ذوالفقاری، اکبر (۱۳۹۸). *مشارکت سیاسی (از نظریه تا عمل) نظریه‌ها و استراتژی‌ها*. تهران: نقد فرهنگ.

نیازی، محسن؛ سهراب‌زاده، مهران و حسن‌زاده، زهرا (۱۳۹۶). «واکاوی جامعه‌شناختی مشارکت سیاسی شهروندان از منظر سرمایه اجتماعی؛ (مورد مطالعه شهروندان شهر کاشان و آران و بیدگل)»، *مطالعات انتخابات*. ۱۴-۱۵(۶)، ۱۶۸-۱۴۱.

- Aberg, Martin; & Sandberg, Mikael (2017). *Social capital and democratisation: roots of trust in post-Communist Poland and Ukraine*. Routledge.
- Bolino, Mark C.; Turnley, William H.; & Bloodgood, James M. (2002). "Citizenship behavior and the creation of social capital in organizations", *Academy of management review*. 27(4), 505-522.
- Boutilier, Robert. (2017). *Stakeholder politics: Social capital, sustainable development, and the corporation*. Routledge.
- La Due Lake, Ronald & Huckfeldt, Robert (1998). "Social capital, social networks, and political participation", *Political psychology*. 19(3), 567-584.
- McCloskey, David (1976). "On Durkheim, anomie, and the modern crisis", *American Journal of Sociology*. 81(6), 1481-1488.
- Teorell, Jan (2003). "Linking social capital to political Participation: Voluntary associations and networks of recruitment in Sweden 1", *Scandinavian Political Studies*. 26(1), 49-66.
- Welzel, Christian; Haerpfer, Christian W.; Bernhagen, Patrick & Inglehart, Ronald F. (2018). *Democratization*. Oxford University Press, USA.

